

Heinrich Schuckmann   Johann Haxthausen von

Disputatio Iuridica Cum De VI Publica Et Privata Tum Pace Imperii Prophana Et Religionis

[Rostock]: Kilius, 1644

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn731858646>

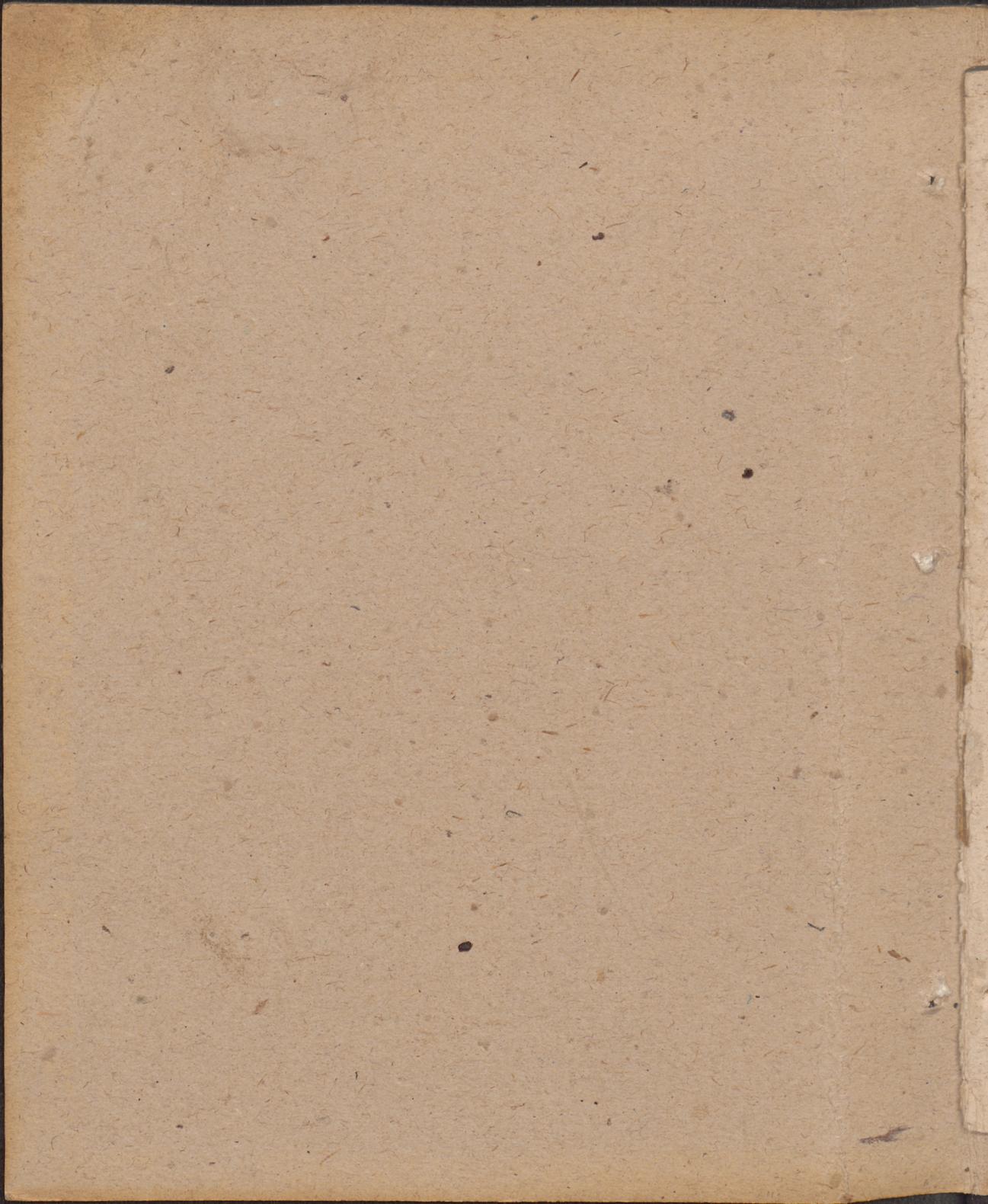
Druck   Freier Zugang

Öffentliche und private Recht

H. Schuckmann (J. v. Harthausen) ^{Vert.} / 6

R. U. iii 1644.

14
DISPUTATIO JURIDICA
CUM DE
VI PUBLICA ET
PRIVATA TUM PACE IM-
PERII PROPHANA ET
RELIGIONIS.

Quam
DIVINA FAVENTE GRATIA
Sub Praesidio

Viri Amplissimi, Clarissimi, ac Consultissimi
DN. HEINRICI SCHÜCKMAN,

Jcti Celeberrimi Professoris Codicis Publici
Dn. Praeceptoris ac Fautoris sui plurimum
honorandi colendi

Publicae disquisitioni subjicit *Hexthausen*
JOHAN ab HARTSHUSEN
Nobil. Westph. Aut. & Resp.

ROSTOCHII,
In Auditorio Majori horis anteme-
ridianis die 19. Octobr.

Anno 1644.

Typis NICOLAI KILII, Academiae
Typographi.

ILLUSTRI AC GENEROSISSIMO
COMITI AC DOMINO,
DN. ANTHONIO
GVNTHERO,
Comiti in Oldenburg/ & Delmenhorst/
Dynastæ in Jävern/ & Kniphausen/
Domino meo Clementissimo.

ut &
NOBILISSIMO ET STRENUO VIRO
DN. HEINRICO AB Haxthausen/
Patri meo Amantissimo ac Honorando.

ILLUSTRIS AC GENEROSISSIME
Comes Domine Clementissime, postquam à paren-
te charissimo studiorum causa ad Academias amandatus,
nunc autem revocatus patriam repeto, gratiosi tuae Illustris Ge-
nerositatis animi, & beneficiorum patri meo ubertim exhibito-
rum memoria me ditiones tuas transcuntem, stimulavit autem
longè latèq. famosissimam, unde invidia, emulatio impietas raro
exemplo exulant, invisere. Verum enim vero, cum subditis
Per his Regem suam vacuâ manu accedere nefas fuerit adeo ut ex
imorum tuguriolo prodiens pauperculus quidam cui nulla essent
dona REGI exhibenda, volam aqua pro sua facultate (sufficiens
iudicium animi Regis sui amantissimi adferret: Et ego Illustris
Generositatis tue manus humiliter devotèq. exosculaturus ad-
veniam; Sic instructum esse me oportere existimavi, quò Tue

A 2

Ch.

Clementia de meo à parente Generositatis tuae addictissimo ser-
vo non degeneranti animo, saltem constet, paterno cuius du-
ctu summis Heroibus & tibi cum primis qui inserviam dignus
feri nunquam non desideravi. Igitur Illustris Generositatis
Tuae benigno ac Clementi erga clientes affectu, à parente nun-
quam satis decantando animosior, ad pedes tuos humiliter depono
& exhibeo disputationem hanc de vi publicâ & privatâ maxi-
mam partem LL. pacis publicae Imperij delineantem, partim stu-
diorum meorum, indignum quidem susceptore, dignissimo tamen
cui licetur: Quippe qui in hoc ab hinc quatuor & viginti an-
nis deplorato & gemendo rerum statu, instar prudentis naucle-
ri tempestates effugientis, tuarum disionum gubernacula sic
direxisti, ut omni tempore horum cum civilium, tum extero-
rum bellorum scopulos, quos nulli Statuum, nec Electoribus,
nec ipsi Imperatori evitare licuit, DE I gratiâ declina-
veris; Tu ad similitudinem arboris, ab injuriâ procellofi venti,
domum vindicantis, pro subditis tuis hem felicibus! omnem mi-
litia turbinem excepisti, & à vastationibus, rapinis, exustionibus,
agrorum depopulationibus, concussionibus, quas alij, ad interitum
experti, immunes constituisti; Tibi, brevibus, beatâ tuorum
salute nihil potius est. Ob hanc itaq; causam Generosissime Co-
mes, Domine Clementissime, patere & me tibi studere, quod
omnes, quibus tui est notitia, in votis habent, & clementer acci-
pere dignare hoc quicquid est meorum studiorum, quo mihi locum
in ordine clientum tuorum submissâ commendatione aperire in-
tendo. Caterùm DEUM misericordissimum veneror, ut Te,
Generosissime Comes, ad solatium & patrocinium tuorum subdi-
torum, sub quo non secus ac sub ramosâ arbore in utraq; au-
rem securi quiescunt, & in totius publicum Imperij bonum pro
omnium voto quam diutissimè incolumem praestet: DEUS
Trinunus annuat precibus meis; Et Illustris Generositas Tua
sua gratia clementissimè commendatum me habeat, quod ubi
9b1-

obtinuero, est quod felicitati meae gratuler, & Tua Illustri Generositati ad omnem subjectionem me devotissimum humiliter devoteq; profitebor.

Hinc converto me ad te Pater Nobilissime, Amantissime, & Honorande, quanquam studiis meis, quibus me destinasti, scopum ad quem collimaveram, attingisse me optarem, interim cum currentem subsistere iubeas, ad voluntatem tuam me compono & paternorum officiorum in me collatorum semper memor, gratitudinis, imo filialis obsequij tesseram hac mea disputationis dedicatione offero; Ecce animum meum ad omnia obsequia tibi Patri paratissimum: Tu me paterno affectu porro amplecti non desinas, hoc desidero, hoc à te peto, & amplius demereri sine intermissione studebo.

Illustr. Tuæ Generosit.

ET

T. Nobiliss. Srenuit.
Respective

Devotissimus cliens
filius obedientiss.

JOHANN von HARTH usen

13

10

In honorem Nobilissimi

DN. RESPONDENTIS.

Legibus Imperij salvis, Pax publica floret;
Ast his perruptis bella cruenta tonant.
Quod docet egregie tua Dissertatio præsens,
Cui decus ingenij nobilioris inest.
Publica Pax redeat, voveo, temerata tot annos,
Legibus & Pacis stet sua ritè fides.

Votum hoc adjiciebat

Heinrich Schuckman / D.

Disputationis hujus

PRÆSES.

Splendida fumosis niteant licet atria ceris,
Portus & innumeris nobilitatus avis.
Sola tamen virtus (gemina & virtutibus artes)
Ditat, & armata Palladis unus amor.
Sic sua cultores semper monumenta sequuntur,
Illa vel aeterno non moritura die.
Sic te summorum quem nobile nomen avorum
Et quem Castalia concomitantur opes
Fama perennanti vectat super aethera curru
Et laudes proprias charta perennat anus.
Priva tibi fueris, fuerit vis publica testis,
Oscen & est felix nominis autor, olor.

Gratulabundi

COMMENSALIS

deproperabant.

THE-

THESES I.

Uoniam bono & gravi Præfidi congruit curare, ut pacata atq; quieta sit provincia *l. 13. de offic. præsid.* Et Imperialem decet solertiam ita reipublicæ curam gerere subditorumq; commoda investigare ut regni incorrupta persistat utilitas, & singulorum status jugiter seruetur illæsus *2. Feud. tit. 55 princ.* Itaq; ad publicam tranquillitatem tuendam olim violentia ex LL. Majestatis & de sicarius fuit vindicata, aliis atq; aliis postea LL. latis, ut L. Plautiâ, Clodia, apud Rosinum *antiquitat. Roman. lib. 8. cap. 27.* Donec quod his deesset, legesfforum & Codic. ad L. Juliam de vi publicâ & privatâ, tum constitutio Imperialis der *Königliche Landfried* sub Maximiliano primo zu *Wormbs auffgerichtet* supplerent.

II. His LL. quæ cohibetur vis, est necessitas publicæ & privatæ tranquillitati contraria, & majoris rei impetus qui repelli non potest. *l. 1. §. 2. ff. quod met. caus.* Quando quis contra quàm prohibetur quid facit, secundum Quint. Mutium *in l. 1. §. 5. ff. quod vi aut clam.* quam definitionem Ulpianus ibidem plenam dicit.

III. Multa verò facinora sub uno violentiæ nomine continentur *l. 6. C. ad L. Jul. h. t.* Quare violentia est vel facti vel consensus quippe voluntas omnium actionum principium, est vel facientis vel approbantis. *Hornet. philosoph. moral. l. 3. cap. 4. num. 26.* Et violentia facientis secundum juris interpretes est quadruplex: Alia enim compulsiva est, quæ vindicatur edicto Prætoris quod metus causâ: Alia expulsiva, interdicto unde vi. Alia ablativa actione vi bonorum raptorum: Alia turbativa interdicto uti possidetis compefcitur. Commune verò remedium contra vim paratum est ex L. Jul. de vi publicâ & privatâ. *Bachov. ad Institut. de interd. §. 5. num. 1. 2.* Quicquid enim per vim fit, id aut in vis publicæ aut privatæ crimen incidit *l. 152. pris. ff. de R. J.* Nec debet publico iudicio privatâ actione præjudicari. *l. 2. §. 1. ff. vi boner. raptor.*

IV. Vis

IV. Vis publica fit vel armis vel sine armis §. 8. *Inst. de pub. judic.*
 Hæc quæ fit sine armis rurius differt objecto, prout publica securitas
 læditur immediatè vel mediatè; Illo modo ut si quis concitet seditionem
 vel turbas l. 3. in princip. l. 5. in princip. ff. ad L. J. de vi public. argum.
 tot. tit. C. de sediciosis & de huius qui plebem contra rempublicam audent
 colligere. constitut. Carol. arsic. 127. aur. bull. tit. 15. Si quis dolo ma-
 lo fecerit quò minùs judicia totò exerceantur. l. 10. in princip. ff. ad L.
 Jul. h. t. Si quis nova vectigalia exerceat l. ult. ff. ad L. Jul. h. t. aut
 instituat l. unic. §. 3. ff. de L. Jul. ambit. inconsultis Principibus l. 3.
 C. vectigal. nov. instit. sine Imperatorum præcepto præcedentia refor-
 met, his addat vel diminuat. l. 10. ff. de public. & vectig. Et suffragio
 Septemvirorum Recept. anno 1576. §. Weiter seynd tit. 21. capitulat. Im-
 peratoris Ferdinand. II. apud Reimking. de Regimin. secul. & ecclesiast.
 lib. 1. class. 3. cap. 9. num. 77. Nec ex antiqua consuetudine vectigalia
 profligat l. 13. §. 1. ff. de pollicitat. l. 4. §. 2. ff. de public. & vectigal. Sed
 ultra antiquam consuetudinem & terminos Imperialis iussionis excuti-
 at. l. 4. C. vectigal. nov. instit. Pertinet enim jus vectigalium ad supe-
 rioritatem & reservata summi Principis: Et si alii de eo liberè pro arbi-
 trio disponendi facultatem sibi sumant, futurum esset, ut multa in-
 convenientiæ nimirum caritas, tumultus, seditiones inde oriantur *allegat.*
Recept. 1576. §. dadurch dan.

V. Mediatè vis publica sine armis in rempublicam committitur in-
 terveniente aliquâ personâ cui atrox injuria infertur, omne enim quod
 non jure fit injuriâ fieri dicitur l. 1. in princ. ff. de injur. Idque tripliciter
 contingit: Vel infertur à personâ publicâ, ut si imperium potestatemve
 habens civem Romanum adversus provocationem necaverit, verbera-
 verit, torseritve l. 7. ff. h. t. Vel à quovis personæ publicæ, ut si lega-
 tos oratores comitesve eorum quis læserit. l. ead. in fin. legatum scil.
 Imperatoris id est præsidem provinciæ legatum provinciale l. 12. ff. de
 accusat. sub quibus quivis magistratus intelliguntur *Bachov. ad Inst. de*
public. judic. §. ult. num. 2. Alias neminem nisi absolutam potestatem
 habentem jure legatorum gaudere. *Arnise. de jur. Majest. lib. 2. cap. 5.*
num. 16. refert ex communi politicorum sententiâ: Et his violatores
 ad puniendum pro arbitrio deduntur. l. ult. ff. de legation. Vel à quovis
 cuivis, ut si quis convocatis hominibus vim fecerit quo quis verberetur,
 pulsetur, licet homo occisus non sit. l. 10. §. 1. ff. A. L. Jul. h. t. Si quis

ex incendio rapuerit aliquid *l. 3. §. 4. ff. ad L. Jul. b. t. l. 1. ff. de incendi.*
Si quis hominem dolo malo incluserit, obsederit, feceritve quominus
sepeliatur, sepulchrum violetur, quo magis funus diripiatur, *l. 1. in
prin. ff. ad L. Jul. b. t. l. 1. §. ff. de sepulc. violat.* Si quis foeminam vel quem-
quam per vim stupraverit. *l. 3. §. 4. ff. ad L. Jul. b. t.* Si quis puerum in
genuum, aut mulierem vacantem vel nuptam rapuerit *l. 1. §. 2. l. 6. ff.
ad L. Jul. b. t. l. 3. C. eod.* Si quis per vim sibi aliquem obligaverit, *dict.
l. 1. §. prin. c. p.* pecuniarave per injuriam privatim exegerit *l. 10. ff. eod.*

VI. Vim publicam quæ sit armis committens non solum peccat
violentia sed insuper etiam modo excedit, quia eorum usus publicus
est Nam quandoquidem omnis violentia sit prohibita, in primis arma-
tam II. Prohibitam volunt, utpote vim periculosiorem quam Justini-
anus in *Novell. 15. cap. 1. in princip.* mortem hominum dicit; Quare ut
huic mederentur Imperatores sanxerunt ut nulli privatorum aut alio-
rum quorum liber in ullâ Reipublicæ civitate aut provincia arma facere,
aut vendere, aut quolibet mercari modo liceat. *dict. Novell. cap. 3.*
Nedum ut ulli quorumlibet armorum movendorum copia in scio prin-
cipe tribuatur *l. unic. C. ut armor. usus.* Imo ut ulla violentia iisdem a-
licui inferatur. *ff. C. h. s. Constit. Imperiali der Kaysersliche Landes-
friebe zu Augspurg anno 1548. tit. 1.*

VII. Hodie novissimis constitutionibus Reformatione guree Wo-
ltzen zu Augspurg anno 1530. *tit. das büchsen zu Ross vnd Fuß nicht sol-
len geföhret noch gerragen werden* privatis bombardas & sclopeta ad
sui defensionem exercitationem (als dan gemeinlich in den Städtien ge-
breuchlich) *dict. tit. pacifragorum persecutionem & actrenationis usum,*
quibus jus venandi est, possidere conceditur. Nec nisi peregre profi-
ciscentes eadem portare prohibentur *dict. l. 1. §. 1.* Quamquam enim LL
Romanarum non sit vilis autoritas: tamen non adeo vim suam exten-
dunt ut usum vincant aut mores. 2. *Feud. tit. 1.* Ex quâ consuetudine
Doctores & studiosi aliiq; Juvenes 17. vel 18. annorum sibi jus gladios ge-
standi usurpant. *Just. Mejer. in colleg. Argemior. b. t. tbf. 3. num. 4.* Nobi-
les utiq; tamen si omnes prohibeantur, gladios & arma jure gestant; licet
Arnisaus neget *de jur. majestat lib. 2. cap. 5. num. 6.* propter allegata jura
in *tbf. proximè precedenti* & § si quis rusticus 2. *Feud. de pac. tenend. ubi*
cum glos. per rusticum intelligit quemlibet ruri habitantem. Cum rusti-
cus in § precedenti nulli ut seu nobili opponatur. Nobiles enim quo-

B

modo

modo onus militiæ feudo annexum nisi armati præstabant? Præsertim cum armis, scilicet hastâ vel alio armorum genere à capitaneis majoribus investiantur 2. *Feud. tit. 2.* quemadmodum Capitanei majores vezillo. *Römischer Königlischer Mayestät Regiment zu Wormbs anno 1521. auffgerichte Sünd behalten vnß bevor.* Veteri alioquin Germanorum more, publicâ autoritate Nobiles Juvenes ab aliquo Principum, vel patre, vel propinquis in concilio scuto frameâq; ornabantur: Hæc apud illos toga hic primus juventæ honos inquit Tacit: *de morib Germ.* Qui mos nec dum inolevit. Dum in aulis Nobilibus Juvenibus semel atq; iterum colaphizatis & quando armis sufficere probantur, ab omni servili animo liberis pronuntiat, gladius ad defensionem sui ipsius, patriæ, omniumq; ærumnosorum à manu ipsorum principum demandatur & traditur, quod vocant idiomate Germanico *Verhafftig machen.* Cum itaq; in Regno secundum Sigismundi Regis Poloniae effatum *aqud Limn. de jur. publ. lib. 6. cap. 5.* tria sint subditorum genera: Rustici, qui agrum colunt, Mercatores, qui necessaria important & exportant, Nobiles, quorum proprium Reges & patriam defendere, quod absq; armis fieri nequit, & horum defensio semper necessaria, jus armorum his etiamsi cæteris omnibus adimi nequit. Ut præteream jus meri & mixti Imperij, quo in suos etiam subditos gaudent; tum quod Majestati, penes quam non tam possessio quam potestas & arbitrium armorum est, nihil derogat, etiamsi omnes subditi essent armati.

VIII. Armatos non intelligere debemus eos solum qui tela haberint, sed etiam eos qui habent, aliud quod nocere potest, *l. 9. ff. ad L. J. h. t.* Telorum enim appellatione omnia ex quibus singuli homines nocere possunt accipiuntur. *l. 11. §. 1. ff. eod. §. 5. versic. telum Inst. de publ. judic. l. 233. §. 2. ff. de V. S.* Sic arma sunt non solum gladij, hastæ, frameæ, sed etiam fustes & lapides *l. 3. §. 2. ff. de vi & vi armat §. 6. versic. armorum Inst. de interd.* Propriè tamen armorum appellatione veniunt ea, quæ principaliter ad offendendum vel defendendum fabricata sunt *Gail. de Pac. publ. lib. 1. cap. 7. num. 6.* His L. Juliae rei fiunt, qui ea domi suæ agrove vel in villâ coegit. *l. 1. ff. ad L. J. h. t.* Qui pubes cum iisdem in publico fuerit, *l. 3. §. 1. ff. eod.* Qui cum telo malo in concione, vel ubi publicum judicium exercetur, fuerit *l. 1. o eod.* Qui convocato cœtu, concursu, seditione ædes alienas aut villas expilaverit, effregerit, expugnaverit, & cum telo armisq; bona diripuerit incendi-

umve

umve fecerit. *l. 3. §. 2. l. ii. princip. ff. ad L. Jul. eod.* Qui in incendio gladio seu relo rapiendi causâ adfuerit, vel prohibendi dominum suas res servare *l. 3. §. 5. ff. h. t.* Qui hominibus armatis possessorem domo, agro ve suo, aut navi dejecerit, utve id fieret homines commodaverit. *l. 3. §. ult. ff. eod. & l. seq. §. 6. Inst. de Interdict.*

IX. Omnes hujusmodi vim publicam committentes criminis L. Jul. accusari possunt. *tot. tit. ff. ad Jul. de vi publ.* etiam servi. *l. 4. C. eod.* apud Præsidentem *l. 3. & 4. in fin. C. eod.* iisq; damnatis, aquâ & igni inter dicitur. *l. 10. §. ult. ff. ad L. Jul. de vi publ.* vel deportantur *l. 2. §. constat. ff. de pœn. §. 8. Instit. de publ. judic.* Interim, quia hodie extra ordinem de criminibus cognoscitur *l. 8. ff. eod.* pro atrocitate delicti modò gravior modo levior pœna irrogatur & sententia fertur *l. hodie 13. ff. de pœn.* Nam pœna commensuranda est delicto, & qui gravius peccat gravius puniri debet. *Gail. de P. P. lib. 1. cap. 5. num. 18.* Igitur qui ex tumultu causam cædis præbuerit, ultimo supplicio afficitur. *l. 6. C. ad L. Jul. h. t.* Seditionem facientes fustium cæssione, aut exilio, aut capitis pœnâ mulctantur. *l. 28. §. 3. l. 38. §. 2. ff. de pœn. constit. Carolin. artic. 137.* Latrones famosi *allegat. l. 28. §. 15. dict. const. artic. 137.* Violatorem virginum aliarumq; honestarum matronarum *artic. 119.* Grassatores, aggressores, spoliatores, publicæ quietis turbatores, qui *Sandtschwinger* dicuntur *Re. eff. de anno 1555. §. wtr. sehen ordnen / hi in l. 28. §. 10. ff. de pœn. artic. 129. 128.* capitis damnantur. Sic privatio cinguli: & post condemnationem 100. librarum auri, salutis vitæq; periculum ejus qui armatos homines habuerit pœna est. *l. ultima C. h. t.* Et judex gravi infamiâ notatur: Si violentiæ crimen apud se probatum distulerit, omiserit, vel impunitate donaverit, vel molliorem, quàm præstituta pœnam protulerit. *l. 8. C. ad L. Jul. de vi publ. & privat.*

X. Contraria juxta se posita quia magis elucescunt, & eorum uno, cognito, facile est de altero judicatu, breviter etiam videamus L. Jul. de vi publica qui rei non fiant. Nimirum in genere, qui armis rectè utuntur, nec abutuntur. *supra allegat. reformat. tot. tit. das büchsen &c.* ibi ein schädlicher Mißbr auch auffgewachsen: Ut qui in venationis usum, vel itineris faciendi, navigandi, aut promercij causâ, aut hereditate ei obventa arma habuerit. *l. 1. 2. ff. ad L. Jul. de vi pub.* Si quis propter venationem habeat homines, qui cum bestiis pugnent. *l. 10. ff. eod.* Si quis telum salutis suæ tutandæ causâ gesserit *l. ii. §. ult. ff. eod.* Ut si

mercator negotiandi causâ per provinciam pertransiens gladium super
vehiculum suum ponat, ut à prædone se defendat §. 4. *versic. mercator.*
2. *Feud. tit. 27.* aliàs magistratus est prospicere, ut cuilibet liceat esse
tranquilla vitæ: Nec hac L. tenetur, si quis vim vi arma armis repellat.
l. 1. §. 27. l. 3. §. 9 ff. *de vi & vi armat.* Vel consensu summi principis
suo suorumve hosti aliamve ob justam causam bellum infert. *Constit.*
Carol. artic. 129. Hinc assero hominem privatum etiam non militem,
qui hostem publicum dolo vel virtute concusserit, ullumve damnum
ei intulerit, vim non committere, adeoq; pœnâ dignum non esse. Ho-
stis enim publicus cuiq; etiam privatus hostis intelligitur. *argum. Const.*
Carol. artic. 129. E contra privatus à privato ad duellum provocatus,
vim vi non repellit, adeoq; alterum interficiens reus est L. Cornel de
Sicar.

XI. Utiq; qui pacem Reipublicæ turbat & frangit, quia vim pu-
blicam facit *Bach. ad Treutl. 2. disp. 32. ths 4. lit. C.* Et quia omnis
fracta pax est vis publica *Gail. 1. observ. 3. num. 2. in fin.* Constitutio
Imperialis de Pace P. der Religion vnd Prophanfriede huc pertinet;
Nec L. Julia per hanc sublata, ut vult *Treutl. 2. disp. 25. th. 6. lit. A.*
Non enim omnis vis publica est fracta pax. *Gail. de PP. 1. cap. 5. num. 23.*
Et quia crimine vis publicæ minùs quàm fractæ pacis, publica tranquil-
litas turbatur, gradu videntur differre, considerando tantò majoris,
periculum æstimandum, quanto intervallo privatus & mediatas, cujus
vana est sine viribus ira *Gail. de P. P. lib. 1. cap. 7. num. 23.* ab immediato
Imperij subdito & statu dignitate, & potentiâ distat: Nam si privatam
vindictam divina & humana jura propterea prorsus sublatam volue-
runt, ne ut inter bestias quò quis potentior eò plus juris oppressio imbe-
cillo quoq; sibi sumat; neve plus vindictæ inferatur, quàm peccatum
mereatur, ut est sui impotens ira, & suarum injuriarum iniqua æstima-
trix: Multò magis privata bella convenit interdicta esse l. 3. ff. *ad L. Ju-
liam Majest.* ubi non semper justa, causa vincit, nec vindictæ ullus mo-
dus statui potest. Et quòd bellorum vis non minùs ad innoxios, quàm
noxios extenditur. *Arnisa. de jur. majest. lib. 2. cap. 4. num. 11.* Et *pau-
lo post,* quia Majestas Imperatoria hac ratione gravissimè læditur, quan-
do jus vindicandi aut puniendi, quod ipsi debetur, Status sibi sumit, &
quasi superiorem non habeat, cui injuriam suam exponere possit, pro-
priâ autoritate ad ulciscendum festinat.

XII. Qua-

XII. Quare postquam à morte Friderici I. Barbarossæ, neglectâ optimâ ejus constitutione de pace tenendâ posteriorum Imperatorum conniventâ ac incuriâ inprimis tempore interregnitrium & viginti annorum post Fridericum II. usq; ad Rudolphum I. quando maximâ in Germaniâ & Imperio turbæ fuerunt (ut videre est in Chronologia Ludov. Gottfr. pag. 602 & 617. ubi refert dictum Imperatorem Rudolphum 60. prædonum arces in unâ Thuringia præter alias in Germaniâ quam plurimas, unde exrapti viventes atrociniâ exercuerunt diripuisse ac excidisse) mala consuetudo invaluit, ut si quis aliquod jus de quacunq; re vel factò se habere putaret & judex Justitiâ facere negligeret, triduo ante factâ denuntiatione ex constit. Imperatoris Philippi II. apud Goldast const. Imper. tomo 3. p. 367. adversarium suum ferro & igne infestaret, jus suum in armis poneret, omnesq; in eum hostilitates exerceret zu der Zeit da das faustrecht im schwang gegangen Schonborn. lib. 2. politic. cap. 13. Sontepenult. Dein de ex hõc aliud malum pullularet; Nempe omisâ diffidatione sub quali quali prætextu alter alterum latronum more, invadebat hinc mare cælo miscebatur, & infanda mala oriebantur Quod, ne diffidatione ad extremum dilatâ, intempetive vel profus non intimatâ sese aggredereentur Carol. IV. in A. B. tit. 17. von absagen & Frid. III. In der Reformation zu Franckfurt de anno 1442. tit. daß niemand den andern beschädige sub prodicionis crimine & infamiæ pœnâ inhibuerunt, Donec Divus Maximilianus diffidationem Justitiæ adversam unâ cum abusu funditus tolleret, omnibus in Imperio hostilitatibus cujus cunq; autoris nominis & prætextus prohibitis universis Imperij subditis pacificè vivere, jus suum justo loco & judicio prosequi, jussis: der Königlische Landfried zu Wormbs anno 1495. auffgericht. tit. 1. & 2. Quæ constitutio utpote saluberrima ab insequentibus Imperatoribus sæpius renovata, & concordî statum suffragio variis cautelis interpolata ac aucta: Scilicet Augusta anno 1500. Colonia. 512. Wormar. 521. August. 548. ibid. 551. Ratib. 57. August. 559. Wormar. 564. August. 566. Spira. 570. Ratib. 576. ibid. 594.

XIII. Huic paci Imperij publicæ Imperatores & Status stipulato prospexerunt omnem violentiam apertam vel clandestinam in genere & in specie sive in prophanis, sive intuitu religionis gravissimis pœnis cum præscindendo tum optimis mediis tuendo.

XIV. Et constitutionis hujus violatæ qui arguuntur ij peccant vel

B 3

commit-

committendo vetita quibus publica tranquillitas & pax turbatur. Vel o-
mittendo quæ ad publicam pacem tuendam jubentur. *Recess. de anno*
1594. §. Also ist auch in zweiffel. ibi, da einer omittendo oder committendo
doch ohne eusserlichen offenen gewalt in die Peen &c. Ordin. Cam. part.
2. tit. 9. §. so jemande.

XV. Committendo contra constitutionem Imperij de pace pro-
phanâ peccat qui vi publicâ atroci, armatâ manu coactis & coadunatis
hominibus temere dolo malo *const. PP. anno 1548.* (quam in hac mate-
ria allegaturi retinebimus) *tit. 1. ibi mit gewehrter Hand vnd Gewalti-*
ger thar freuendlich & Recess 1594. §. Also ist auch im zweiffel cum seq.
contra unum pluresve articulos pacis publicæ egerit feceritve aut agere
facereve quid conatus fuerit *ordin. Cam. part. 2. tit. 9. §. 2.* In atrociori-
bus enim delictis conatus pro effectu punitur, ut in crimine raptus *l. si*
quis. non dicam. rapere C. de episcop & cleric & in maleficiis voluntas non
exitus spectatur l. 14. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Quinimo ipsa constitutio
conatum perinde atq; effectum punit. *sub tit. 7. in princip. ibi oder zu-*
handeln vnter stehen würden Huc etiam referuntur, qui ad æmulatio-
nem Imperij in finibus ejus ædificia & munitiones extruunt nec ad de-
nuntiationem novi operis destruunt, *l. opus novum ff. de operib. publ.*
Gail. lib. 1. de pac. publ. pub. cap. 2. num. 42. Qui Romani Imperij Sta-
tui aut clienti hostilitates indicit durch vchd vnd absagsbrieff / vel etiam
litteras diffidationis scribit *Recess. 1594. §. dergleichen vnd dierweil.* Et in
summâ omnes actiones quarum finis ad arma & seditionem Imperij
spectat. *Gail. supr. allegat. loc.*

XVI. Contra pacem religionis (den Religionfrieden) committitur:
Si Imperator vel aliquis Imperij Elector vel Princeps vel Status alterius
Electoris vel Principis vel Imperij Status personam, vel ejus res vel bona
propter Augustanz confessionis professionem, & vice versa Si Augusta-
næ confessionis Princeps & Status Imperatorem vel aliquem Imperij E-
lectorem, vel Principem, vel Statum ob religionis Catholicæ Romanæ
professionem de facto quo ad res sive bona eorum turbet inquietetve
Recess. 1555. §. vnd damit solcher friedt cum seq. non obstantibus quibus
cunq; privilegiis fori, quibus illâ constitutione derogatum est, ut patet ex
allegati recess. *SS. vnd sol alles.* Wir befehlen vnd gebieten. quâ pace re-
ligionis etiam securi sunt Nobiles Imperij immediati *Recess. eod. §. vnd*
in

in solchen Frieden. Sic quibus in Civitatibus liberis Imperialibus utraque religio Augustana & Romano Catholica in promiscuo usu fuerit earum cives & incolæ laici & ecclesiasti pacifice inter se vivant neuter alterum de religionis exercitio deturbet; sed liberum utro citroque religionis exercitium maneat. *Recess. eod. §. Nachdem aber* in. Subditis verò Cæsaris Ordinumque cum familiâ religionis causâ aliò si velint commigrandi bonaque alienandi est potestas *Recess. eod. §. wo aber vnsere.* Reliqui his duabus confessionibus non addicti, à pace religionis prorsus excluduntur *§. doch sollen alle Recess. eodem.*

XVII Præterea pacifragij rei sunt non solum facientes vim publicam sed etiam consentientes, qui ad quatuor classes possunt referri, prout consensus quadrifariam in delictis consideratur apud *Gail. lib. 1. de P. P. cap. 1. num. 47.* Et est consensus I. negligentia, ubi delinquitur omittendo, quæ publicæ tranquillitatis gratiâ jubentur, *Const. h. tit. 7.* Ut quando Status ordinationi ac obligationi pacificationis Imperialis in uno aut alio articulo eam contemnendo non parent, aut parere operam dant, sed desides, ignavi, negligentes aut vecordes reperti fuerint. *Ordin. Cam. part. 2. tit. 9.* neque in auxiliando, ac si suæ ipsorum res sint procedant. *const. h. t. 7. §. 3.* hocque casu minus peccat negligens quam faciens. II. Consilij, *Const. h. tit. 1. §. 3.* (ibi *Nahsten*) ubi distinguo cum *Gail.* Utrum consultor sine consilio delictum fuisset, perpetraturus, & mitius puniri consulentem quam consultorem; an verò ex consilio delictum commissum sit, & tunc aequali poenâ utrumque puniri. Huc refertur potest, quicquid fit violatori P. P. fraudulenter, connivendo, permittendo, fovendo, recipiendo *const. h. tit. 7. §. 2.* In quâ causâ etiam sunt unius castri heredes & possessores dicti *Ganerben Ordin. Cam. part. 2. tit. 13. const. h. t. 21.* Dico fraudulenter; Nam ex ignorantia facti, uxor maritum, filius patrem & vice versa; consanguineus consanguineum, vi metuve coacti bannitum recipientes partim omnino, partim in tantum ab ordinaria poenâ excusantur *Gail. de P. P. lib. 2. cap. 10. per tot.* III. Consensus cooperationis, quod fit præstando auxilium *const. h. t. 1. §. 3.* ibi *helffen & noch hülf / beystand oder surschub thun* eumque hic par sit utriusque delictum, pari poenâ plectuntur. IV. Auctoritatis sive defensionis quando quis auctoritate & institutione suâ peccato causam dat, ut sunt, qui subditos in suum magistratum concitant, animant, eosdem contra magistratus voluntatem
in

in fidem & clientelam suscipiunt. *Ordin. Cam. part. 2. tit. 14. constit. b. tit. 1. § 17.* quo casu gravius peccare auctorem delicti quam facientem, communem dicit *Gail. dict. lib. 1. de P. P. cap. 1. num. 47.* Sed in his jam dictis casibus ex constitutione P. P. agi nequit, nisi pacifragium necessariis requisitis cumulativè concurrentibus, & supra *thf XV. expositis, sit commissum Gail. de P. P. lib. 1. cap. 7. § 13. 1. observ. 3. num. 2.* Quamquam Matthias Stephani de Jurisdic. *lib. 2. part. 1. cap. 3. num. 123.* contrarium sentire videatur.

XVIII. Pacifragi eis consentientes & eorum receptatores, ubi convicti & manifesti fuerint pœnæ P. P. subjacent, *constit. h. t. 4. & offensi damnum refundere tenentur Recess. 566. § wir sehen vnd wollen auch das hinfüro:* At necdum manifesti, quando actor nec probare vult, nec potest; & tamen ex legitimis ac prægnantibus sufficientibus indiciis suspecti, publicâ famâ de eâ re existente, quod pacifragis adversus publicam pacem auxilium, opem, præsidia assistentiam, favorem, commeatum, victum, cibum & potum, aut aliud beneficium præstiterint, eosve domicilio receperint, neq; de eo palam constaret, hos ad excusandum medio juramento impetendi, coram suo iudicis aut Camera læso datur facultas *constit. b. tit. 15. § 1. Ordin. Cam. part. 2. tit. 10.* Ita tamen, ut actor articulatim exhibeat quibus de causis læsores seu facinorosum suspectum habeat, ac ubi iudex indicia suspicionis legitima existimaverit, citationem adjectis suspicionis articulis decernit, ut certo præfixoq; termino compareat, & coram, datâ prius fide publicâ articulis respondeat. & iurejurando se purget: *supr. allegat. loc.* Sin autem Elector, aut Princeps suspectus fuerit, istud iuramentum coram iudice per constitutum procuratorem, qui omnino ex nobilibus sit, in animam ipsius præstabit. *dict. const. h. t. § 5. Ordin. Cam. part. 2. tit. 10. § 4.* Universitas per syndicum comparet & respondere potest *Gail. 2. de P. P. cap. 9. num. 3. Min sing. centur. 4. observ. 76.* Nisi adpurgandam suspicionem iudex commissariû deputet, & tunc senatus ejusdem communitatis duæ partes & quilibet suspectus coram commissario ad hoc deputato personaliter jurare tenentur. In purgando & comparando contumaces pro convictis habentur, & ad videndum se declari in pœnas citantur *dict. constit. h. t. 15. § 2. & Recess. Ersol. 567. § auff solche fractæ pacis Reo tamen ante declaratoriam sententiam liberâ rerû suarum administratione non interdicitur; Verùm si pacifragi bona fraudulenter aliena-*

alienaverint, venditoribus, emptoribus, & receptoribus pariter suspectis purgandi necessitas imponitur, & alienata revocantur. *constit. h. tit. 16. & 22. Ordin. Cam. part. 2. tit. 11. & 12. Gail. I. de P. P. cap. 10. num. 3. 10.* In hoc judicio processus sit summarius atq; purgationis necessitas aut ad implorationem partium & imperialis fiscalis aut motu proprio, & ex officio imponatur *Ordinat. Cam. part. 2. tit. 10. §. 6. & 7.* Iis verò, qui temerè suspecti postulati sunt calumniam suã ex L. diffamari. *Ord. Cam. part. 2. tit. 25.* persequendi potestas reservatur *§. ult. tit. 10. ibid.*

XIX. Contra violatorem constitutionis pacis publicæ & ejus heredes *Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. §. ult.* agitur, nisi transactum sit *ibid. tit. 18. & part. 3. tit. 46. §. 2. Gail. I. de P. P. cap. 11. num. 11. lib. 2. cap. 18. n. 1.* Salvo tamen juri fisci ob publicam vindictam *ibid. Min sing. cont. 2. observ. 79.* accusatore vel ipso violato, vel procuratore fisci *Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. §. 2.* Judice solùm Imperatore, vel Rege Romanorum, vel Camera Imperiali *ibid.* ob universalem in Imperio Jurisdictionem *Gail. I. de P. P. cap. 11. num. 4 & eod. cap. 6. num. 9. 14. lib. 2. cap. 1. num. 27.* agitur, inquam præviã citatione *Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. §. 2. constit. h. tit. 4.* ut constet ex causã cognitione, an sit commissa publica violentia contra edictum P. P. utq; is, qui suã interesse putaverit comparere seq; defendere possit *Gail. I. de P. P. cap. 5. num. 13. & 23.* lite contestatã articulis defensionalibus admissis, & utrimq; probatione factã *Gail. I. de P. P. cap. 16. princ.* ad pœnæ fractæ pacis, vel restitutionis damnorum declarationem. Ad quæ conjunctim vel separatim sed absq; præjudicio fisci auctori liberum est agere. *Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. §. penult. constit. P. P. h. tit. 11.* Interim reus etiam post conclusionem causæ ad ulteriorem probationem admittitur *Gail. I. de P. P. cap. 18. num. 1.* Quod verò ad accusatorem attinet, secus est; nam is quidem post publicationem testium super novis articulis alios testes producere potest, sed non super iisdem. *ibid. num. 10.*

XX. Hujus constitutionis pœna datur contra omnes cujuscunq; dignitatis aut Status imperio subditos, *Gail. de P. P. I. cap. 1. num. 9.* Unde etiam Dux Saxonix, Marchio Brandenburgensis, domus Austriaca, & Dux Lotharingus tanquam Electores & Principes Imperij, qui Privilegio Imperatorio ex judicio Camerae exempti sunt si ipsi eorumq; subditi, pacem publicam violent, conveniri in Camera possunt, & in hoc fractæ P. P. casu camerae jurisdictioni subjiciuntur *Min sing. cont. 5.*

C

observ.

observ. 58. Sola domus Burgundica cum suis ducatibus, excepto easa contributionis, à Camera jurisdictione prorsus libera est. Prout ex concordia August. Vindelic. anno 548. inter Carol. V. & Status Imperij edita, patet, quæ extat apud *Eberhart. à Weibe in lib. 2. de fœderibus p. 177.* Sed poena ratione Secularium vel Ecclesiasticorum variat. Hi liq; majoris ordinis beneficiis regalibus, & privilegiis ab Imperio profluentibus privantur *Const. b. tit. 23. Gail. 1. de P. P. cap. 8. num. 7. 8. & cap. 1. num. 12. cum aliquot seqq. lib. 2. cap. 4. num. 21. Minsing. cent. 7. observ. 58.* sententiâ declaratoriâ, non sub dio, sed in ipso consistorio iudice sedente pro tribunali. Inferioris ordinis coram ordinario iudice Ecclesiæ conveniuntur; à suis prælatis coercentur, & restitutioni adstringuntur: Sin minus utraq; pars à fide & tutelâ Imperij excluditur, dictæ constitutionis titulo. Eodem quoq; pacto mulieres & foemina vim publicam, per suos præfectos alteri inferri mandantes, aut contra placita pacis publicæ proscriptos sive bannitos Imperij recto vel hospitio suscipientes, bonis, defensionibus, & privilegiis privantur, *Minsing. cent. 5. observ. 58.* ita tamen ut sexus verècundiæ & pudoris ratio habeatur *Gail. 1. de P. P. cap. 1. num. 36.*

XXI. Seculares feruntur poenâ pecuniariâ 2000. marcarum auri puri, quæ partim fisco, partim offenso à reo exsolvitur *constit. h. tit. Wie der Landfriede zu halten gebotten vnd verpenn ist.* rum banni solenni sub dio declaratione *Recess 1576. §. ob auch wol & sequent.* quæ tametsi quis turbando pacem publicam ipso facto in poenas dictas incidat, tamen quoad poenam corporalem & honorû publicationem necessario præviâ citatione *constit. h. t. 4. Ordinat. Cam. part. 2. tit. 9. §. 1. Gail. lib. 2. de P. P. cap. 3. num. 8.* tanquam sententia pura sine conditione *idem ibid. cap. 4. & definitiva cap. 5.* requiritur. Quod tamen non obtinet in motoris actu permanentibus delictis, puta palantium militum prædonum & errantium concursu, illi enim, ut verba constitutionis in Comitibus Augustinis anno 1559. promulgatæ §. damit dann hinfüro haben: Sollen ipso facto in die ache gefallen / ohn einige fernere erklärung jeko als dan vnd dan als jeko in ache gerhan / vnd als vnser vnd des Reichs echer erkent seyn. Deputationrag zu Wormbs anno 1564. §. vnd damit diesel. Si quis eujuscunq; Status vel qualitatis contra placita pacis publicæ rebellando adversus Imperatorem vel Romanum Imperium armata manu perfidè insurgat *Gail. 2. de P. P. cap. 3. num. 16.*

Inis

In iis lis manifestis & atrocioribus delictis banni declaratio absq; ulla telâ
judiciaria fit per Imperatorem, ipsis foecialibus bannum publicè, so-
nantibus tubis, sub dio solenniter denuntiantibus, & delicti qualitatem
ex breviculo recitantibus *Gail. ibid. num. 24.* cujus exempla memoria
superiorum annorum nobis offert.

XXII. Bannum Imperij est judicialis censura, quâ reo aquâ & igni
interdicitur, itâ ut à nemine in clientelam, fidem aut amicitiam reci-
pi ab omnibus verò impunè tam in personâ quam rebus offendi possit.
Gail. lib. 2. de P. P. cap. 1. num. 20. Et ratione rei bannum est vel delicti
fractæ pacis publicæ, vel contumaciæ etiam in causis civilibus: Utpota
si legitime citatus non compareat: Vel condemnatus judicatum non
faciat: Aut executorialibus mandatis non obtemperet: Quibus casibus
cameræ judex ad vindicandam obstinatam contumaciam & tuendam
Cæsaris & Imperij jurisdictionem tali contumaci in terrorem aliorum
banni pœnam infligere potest *Ordinat. Cam. part. 2. tit. 18. cum seq.
part. 3. tit. 43. §. 1. Gail. 2. de P. P. cap. 5.* Utriusq; differentiam vide
eod. cap. 6. Hæc pœna banni ut plurimum commutatur multa 2000.
marcarum auri puri *const. h. tit. 14. Recess. 1570. §.* Es sollen auch Cam-
merichter *Minsing. cent. 2. observ. 30.* Maxime si universitas ruptæ pa-
cis rea sit. *Gail. 2. de P. P. cap. 9. num. 17. & seq.*

XXIII. Reo in bannum declarato, executio prompta est ac pa-
rata: Et immisione neglectâ, in omnia bona banniti allodialia, feuda-
lia, immobilia, mobilia, in pecuniam numeratam depositam, item in
nomina specificâ eorum designatione exhibitâ, supplicatur pro man-
dandis in camerâ executoribus, iiq; per sententiam deputantur: Et edi-
to mandato executio demandatur his, quorum Electorum, Principum
aut Statuum jurisdictioni reus vel ejus bona subsunt; Desuper neces-
sarios, si executionem facere obstinatè recusent, aut in morâ sint, nul-
lasq; legitimi impedimenti in statuto & præfixo termino causas, qua-
rum in *Ordinat. Cam. part. 3. tit. 49. §.* ferner duæ conceduntur alle-
gent: Vel ultiores processus decernendo. Nihilo fecius tamen in
hiscæ commemoratis duobus casibus, aut si executio in Electorem,
Principem, aut Statum Ecclesiasticum vel secularem seu adversus po-
tentem communitatem vel eum qui extra Imperium commoratur, ni-
nilominus tamen Imperio subiectus foret, facienda sit, isq; executioni
sententiæ & Banni vi armisq; resistere vellet executione etiam circulo uni
sub

sub quo in obediens ille Elector Princeps, vel Status residet, vel pluribus vicinoribus ac proximioribus demandatâ *Ordinat. Cam. part. 3. tit. Erklärung oberhöhrer Articul / auch weitere fürscheidung der Execution des Kaysertlichen Landfriedens vnd gesprochener Bruchel. Gail. 2. de P. P. cap. 17.* Modum exequendi per Circuli unius vel plurium praesides & praefectos des Kreiffes Obersten nach vnd zugeordneten pluribus explicare paucitas harum pagellarum prohibet, tum etiam amplio- rem & exactissimam ejus descriptionem exhibet declaratio & ordina- tio pacificationis Imperialis *Noriberga anno 1522. & Ordinat. Execut. P. P. in comis. August. anno 1555.*

XXIV. Effectus banni quinq; *Matth. Steph. de juridict. lib. 2. part. 1. cap. 3. num. 108.* recenset: Primò, quòd in bannum declarato aquâ & igni interdicatur. Et sciens illum suâ aulâ vel domo recipiens, tan- quam ejusdem criminis reus accusari possit: *Ordinat. Cam. part. 2 tit. 10. § vnd wo er*: Secundò quòd bannitus constituatur in summo vitæ fortunarumq; periculo, itâ, ut ab omnibus tam in personâ suâ quàm in rebus & bonis suis impunè offendi possit. Tertiò quòd per poenam banni reus amittat feuda, quæ ad dominum directum, siue no- va siue antiqua sint revertuntur, itâ, ut feudales fructus actori, qui dam- num fecit secundùm judicis moderationem cedant, donec proscriptus, aut, illo, poenâ banni durante mortuo, filij successores feudi cum offen- so, & contra pacem publicam violato transegerint. *constit. b. tit. 4. Ordi- nat. Cam. part. 2. tit. 9. §.* So jemand versic. auch die Lehn. Quarto, quòd reus in bannum declaratus infamis reddatur. *Ord. Cam. part. 2. tit. 10. §. vnd wo er / ibi für vnredlich achten vnd halten constit. b. tit. 15. §. vnd wo er*. Quintò quòd omnes obligationes, juramenta, pacta, omniaq; jura ex parte bannitorum cassa, irrita & nulla fiant. *Ordinat. Cam. part. 2. tit. 9. §. 2. versic. dazu alle verschreibung.*

XXV. Ad absolutionem à banno, ea nemini nisi voluntate adver- sarij & filci, aut causâ justitiæ reo non convicto *constit. b. tit. 27. ordi- nat. Cam. part. 2. tit. 18.* aut invitâ parte offensâ, arbitrio Imperatoris vel Camera *dit. tit. 18. & part. 3. tit. 46. §. 2.* publicè contingit *Gail. 2. de P. P. cap. 18. num. 24. & seqq.* Si tamen causa majoris momenti fuerit, Camera, Imperatoris inscio ad absolutionem non properabit. *Ord. nat. Cam. part. 2. tit. 18.* Et bannitus, nisi ex justâ causâ impe- diatur, in absolutione sit coram. Aliàs, probato impedimento, pro- curatex

curator cum mandato speciali ad petendam absolutionem ante pedes
iudicis flexis genibus humiliter procumbens admittitur. *Gail. 1. de P. P.*
cap. 10. num. 9. & lib. 2. cap. 18. num. 27. Finitur hæc accusatio 20. annis
Gail. 1. de P. P. cap. 20. num. 31. Minfing. cent. 4. observ. 35.

XXVI. Media, quibus ad pacem publicam tuendam Imperio Roma-
no prospectum est sunt vel judicialia, vel extrajudicialia: Judicialia sunt
mandatum de non offendendo, ut si quis à violentia ob armorum terro-
rem sibi metuens contra justum armorum & violentiæ metum sub pœ-
nâ banni pro mandato de non offendendo obtinendo camera Imperia-
li supplicet. *Recess. 594. § sum andern Wan constit. b. tit. 9. Gail. 1. de*
P. P. cap. 2. & 3. An vero subditis contra dominum suum mandatum de
non offendendo decerni possit, dubium quod affirmo *arg. l. 3. §.*
1. ff. quod met. caus. §. dominorum Inst. de his qui sunt sui vel alien. jur. l.
1. §. 2. l. 2. versic. dominorum. ff. cod. Reinimik. ng. de Reg. in. sec. & ecclesi-
ast. lib. 1. Class. 1. cap. 4. num. 22. 24. Deinde mandata avocatoria (Ge-
meine abforderung) sub eadem pœnâ contra duces belli illiciti, con-
tra tumultuarios & grassantes milites decernenda *constit. b. tit. 9. Or-*
dinar. Cam. part. 2. tit. 9. §. vnd ob sich cum seq. Gail. 1. de P. P. cap. 4.
Quo casu neq; Vasallo, neq; subdito, nec gregario & mercede condu-
cto militi juramento fidelitatis, subjectionis vel homagio & sacramen-
to militari sese excusare fas est. *Gail. 1. de P. P. cap. 4. num. 10. 11. & seqq.*
Sic constitutiones super litigiosa possessione *Ordinar. Cam. part. 2.*
tit. 21. Pignorationis *ibid. tit. 22.* super L. diffamari *tit. 25.* pacis
publicæ conservandæ ergo sunt promulgatæ *Gail. 1. observ. 1. 8. 9.*
in princ.

XXVII. Extrajudicialia media pacis publicæ conservandæ confi-
stunt in obsequendo iis quæ ad hoc vel jubentur vel prohibentur Sta-
tibus Imperij singulis vel separatim, vel pluribus ratione Circulorum
(den Reichs Kreysständen) facienda sive intermittenda. Illa sunt:
I. Ut Status officiales, subditos & sibi addictos media tribus juramen-
tis ad id quod in constitutione pacis publicæ requiritur, fideliter præ-
standum & conservandum obstringant. *constit. b. tit. 7. §. 2. tit. 30.*
§. 1. II. Ut quilibet Electorum, Principum, & Statuum sumptu pro-
prio per suas ditiones Imperij itinera curæ præsent. *Ordinar. Execu-*
1555. §. Nach dem aber ein: Cum suis semper parati inq; procincti.
sint, ubi necessitas postulaverit, ad animadvertendum in gliscentes turu-
batores

Batores, vicinisq; fideliter auxiliandum *diſt. Ordinat. Execut. §. Nach*
dem aber die. Sed dato ſalvo conductu ſi quis damnum faciat, id Ele-
 ctor Princeps vel Status reſarcire tenetur. *Receſſ. de anno 1559. §. Damit*
dan die Obrigkeitten. III. Utia cingaros (Zigeunner) Chriſtianorum
 proditores, quos impunè quovis modo offendere licet *Reformat. Po-*
litic. 1548. tit. von Zetgeunern. Receſſ. 1551. §. Nach dem vns auch. In
 milites palantes, ſine duce graſſantes, equites & pedites ſuſpectos, tumultu-
 arios, obſeſſores viarū prædones, depopulatores animadveratur *conſt.*
b. tit. 25. Ordinat. Execut. §. wo ſie aber. Subditi his pagatim graſ-
 ſantibus militibus neq; ſtipem neq; hoſpitiū præbeant, ſed ſi per con-
 cuſſionem ruſticos agricolas miſerè divexare tantaverint, victos offi-
 cialibus tradant *Ordinat. Execut. 1555. §. Es ſollen auch.* Quomodo
 verò præterea coërceantur declaratur ſufficienter in *Receſſ. 1559. §. vnd*
wie wol in cum ſeqq. Et videatur *Gail. 1. de P. P. cap. 4. num. 36 37. 38.*
 IV. Ut Circuli, quoties neceſſe fuerit explorandis viis, cuſtodes ſuos &
 latrunculoſos paratos, dieſq; cum vicinis ſuper his deliberandi habe-
 ant *Receſſ. 1566. §. in verſiculo.* V. Ut Duces Circulorum Statibus Im-
 perij, qui militibus peregrinis in ſuis territoriis confidentibus arcendis
 impares ſunt mutua auxilia conferant. *Ordinat. Execut. 1555. §. Nach*
dem aber die & ſeqq.

XXVIII. Quæ conſervandæ paciſ publicæ ergo prohibentur, ſunt:
 I. Ne ſubditi & Imperij elicates prece vel ſtipendio contra Caſarem pro-
 cereſve Imperij, ſe conduci patiantur, neq; ulli factioni conſpiratio-
 ni, concuſſationibus militaribus ope conſiliove ſive clam ſive palam
 ſine magiſtratus ſui Caſarisve ſcitu & permiſſu adſiſtant ſub poenâ bani-
 ni (der Acht vnd Aberacht) conſiſcationis bonorum tam allodialium
 quàm feudalium, mobilium quàm immobilium, privationis privilegio-
 rum, Regalium, excluſionis à clientelâ Imperij, relegationis uxoris &
 liberorum, & deniq; vitæ & corporis poenâ excluſionisq; perpetuæ ab
 opificum collegiis & omnibus civilibus corporibus *Ordinat. Execut.*
1555. §. das auch die Obrigkeitten cum §. prox. precedent. quod repetitum
 in *noviſſimo Receſſ. 1641. §. ſehen Orden vnd wollen.* II. Ne quis operam
 ſuam exteris principibus manum cogendo, aut colligendo inconſulto
 Duce Circenſi locet *Receſſ. 1564. §. demnach ſo dedariren Receſſ. 170.*
§. da aber Receſſ. 194. §. da aber einiger Obrister. Qui ſi ex cauſâ per-
 miſerit, fidejuſſione Statuum caveatur, nihil in Caſarem, proceres &
 Impe-

Imperij Clientes attentatum iri: Quod nisi fiat, Duci Circuli Adjunctisq; confluentem collectamq; manum fundere fas est *Recess. 1567*.
 §. vnd da etiam talesq; tribuni militem conscribentes, ipso facto absq. ulteriori declaratione sunt banniti *Recess. eod.* §. vnd damit diesen- Nec ulij delectui habendo à Circensibus Ducibus locus per mittatur, nisi idoneè cautam fuerit. *Recess. 1559.* §. Im fall aber sonst III. Ne Principes exeri in Romano Imperio militem colligant, nisi permissu Cæsaris *Ordinat. Cam. part. 2. tit. 15.* Et nisi militum numerum, & cuius Stipendio mereant expriment; seq; in Cæsaris sociorumq; clientes impetum non facturos, nec damnum transitu daturus; Nec intra Imperij fines delectum habituros, nec exercitum dimissuros repromittant. *Recess. 1570.* §. diweil dann solcher & seqq. *Recess. 1576.* §. sehen Orden und wollen *Recess. 1594.* §. was vnd so viel nun & seqq. IV. Ne exterorum Principum diribitorium, iter vel transitus per Imperij fines præstetur. *Recess. 1559.* §. dem subegegnen. Quod si damnatum datum sit ordinum duces & Capiranei sarciant. *Ordinat. Execut. §.* Im fall auch *Recess. 1570 & 1576.* §. Im fall dann die. V. Ne quis prius, quàm lustratio facta sit excursionibus rapinis, prædis indulgeat, qui secus faxint, vitæ corporisve supplicium subeunto *Recess. 1594.* §. vnd demnach vnter. VI. Ne quis hostibus Romani Imperij armatum subvehat. l. 1. 2. C. *quæ res export.* *Recess. noviss. 1621.* §. Nicht weniger hat bißhero *Gail. 1. de R. P. cap. 1. num. 41.*

XXIX. L. Julia de vi privatâ, quâ securitas privata potius violatur reus postulatur: Qui convocatis hominibus aliquem verberaverit, pulsaveritve. l. 2. 3. ff. ad L. Jul. de vi privat. Vel quid, veluti pignus l. 1. & 5. C. eod. abstulit l. 3. ff. eod. Vel quod minus quis in jus produceretur obstitit. l. 4. ff. eod. Qui alienum agrum remve occupaverit. l. 5. penult. & ult. ff. ad L. Jul. eod. Qui improbè coiverit in alienam litem participandæ rei judicatæ causâ l. 6. ff. eod. l. 1. §. 1. ff. de fals. Qui ex naufragio dolo malo quid rapuerit l. 1. §. 1. & 2. ff. ad L. Jul. de vi privat. l. 1. ff. de incend. ruin. naufrag. Wesenb. ff. ad L. Jul. h. r. num. 2. Et quanquam de vi etiam civiliter agi possit, nihil tamen impedit, quò minus publicæ huic accusationi locus sit. *argem. §. 6. Inst. de Interdict. l. 7. C. ad L. Jul. h. r. l. unic. C. quando act. civil. prejud. crim. Treuchl. 2. disp. 32. tbs. 4. lit. E. Poena L. Julia de*

de vi privata est cum relegatio l. 6. C. b. t. tum publicatio bonorum
tertia partis, & deniq; infamia l. 1. C. ult. ff. eod. l. 2. C. eod. Novell. 60.
cap. 1. quæ omnem ex judicio publico damnatum insequitur l. 7.
f. de publ. judic. Hodie poenam arbitrariam esse
Damhard. cap. 100. num 9.
restatur.

SOLI DEO TRINUNO
GLORIA.

curator cum mandato speciali ad petendam absolutionem
judicis flexis genibus humiliter procumbens ad
cap. 10. num. 9. & lib. 2. cap. 18. num. 27. Finitur h
Gail. 1. de P. P. cap. 20. num. 31. Min sing. cent. 4. obf

XXVI. Media, quibus ad pacem publicam tuendam
non prospectum est sunt vel judicialia, vel extrajudicialia
mandatum de non offendendo, ut si quis a violentia
sibi metuens contra justum armorum & violentiam
banni pro mandato de non offendendo obtinere
supplicet. *Recess. 1594. §. 1. um andern Wan const.*
P. P. cap. 2. & 3. An vero subditis contra dominum
non offendendo decerni possit, dubium quod
1. ff. quod met. caus. §. dominorum *Instit. de his qui su*
1. §. 2. l. 2. ver sic. dominorum. ff. eod. Reinimik. g. d.
ast. lib. 1. Class. 1. cap. 4. num. 21. 24. Deinde man
meine abforderung) sub eadem poena contra du
tra tumultuarios & grassantes milites decernenda
dinar. Cam. part. 2. tit. 9. §. vnd ob sich cum seq.
Quo casu neq; Vafallo, neq; subdito, nec gregari
to militi juramento fidelitatis, subjectionis vel h
to militari sese excusare fas est. *Gail. 1. de P. P. cap.*
Sic constitutiones super litigiosa possessione *O*
tit. 21. Pignorationis ibid. tit. 22. super L. d
publicae conservandae ergo sunt promulgatae *G*
in princ.

XXVII. Extrajudicialia media pacis publicae
sunt in obsequendo iis quae ad hoc vel jubentur
tibus Imperij singulis vel separatim, vel pluribus
(den Reichs. Kreysständen) facienda sive intern
I. Ut Status officiales, subditos & sibi addictos
tis ad id quod in constitutione pacis publicae req
standum & conservandum obstringant. *constit.*
§. 1. II. Ut quilibet Electorum, Principum, & S
prio per suas ditiones Imperij itinera extra praes
1555. §. Nach dem aber ein: Cum suis semper
sint, ubi necessitas postulaverit, ad animadvertenda

C 3

pedes
e P. P.
annis

oma
a sunt
terro
b pce
peria
l. 1. de
um de
l. 3. §.
jur. l.
uclefi
(Sto
, con
9. Or
cap. 4.
ondu
amen
y seqq.
part. 2.
. pacis
8. 9.

confi
ur Sta
lorum
sunt;
ramen
ter pra
tit. 30
tu pro
Execu
ocindit
tes turu
atores